

ידע מצמיח תנוף

ארץ אשר ה' אלהיך דרש אתה

תמיד

עיני ה' אלהיך בה

מירשית השנה ועד אחרית שנה:

דברים פרק יא

ארץ ישראל ומצוותיה - דף לימוד

1. (ז) כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה ארץ נחלי מים עינת ותהמות יצאים בבקעה ובהר:

(ח) ארץ חטה ושערה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש:

(ט) ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם לא תחסר כל בה ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחלב נחשת:

(י) ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך על הארץ הטובה אשר נתן לך:

(יא) השמר לך פן תשכח את ה' אלהיך לבלתי שמר מצותיו ומשפטיו וחקתיו אשר אנכי מצוך היום:

דברים פרק ח

ציון את ייחודה *de* הארץ *af* כי הפסוקים.

ציון דברים נוספים המייחדים את הארץ.

ידע מצמיח תנוך

2. **משנה:** כל מצוה שהיא תלויה בארץ - אינה נוהגת אלא בארץ, ושאינה תלויה בארץ - נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ, חוץ מן הערלה וכלאים; ר"א אומר: אף החדש.

גמרא: מאי תלויה ומאי שאינה תלויה?...

אמר רב יהודה הכי קאמר: כל מצוה שהיא חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ.

חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ.

מסכת קידושין דף לו עמוד א

מה מייחד את הארץ על פי המשנה?

אם מצוה היא דבר טוב לאדם, מדוע יש לתלות אותה במקום מסוים?

מעלת הארץ

3. **ירושלמי מסכת שקלים סוף פרק ג:** תאנא בשם רבי מאיר כל מי שקבוע בארץ ישראל ומדבר לשון הקדש ואוכל פירותיו בטהרה וקורא ק"ש בבקר ובערב יהא מבושר שכן העולם הבא הוא.

4. רמב"ם הלכות מלכים פרק ה

הלכה ט: אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטיף בשני דינרין... ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום.

הלכה י: גדולי החכמים היו מנשקין על תחומי ארץ ישראל ומנשקין אבניה ומתגלגלין על עפרה, וכן הוא אומר כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו.

הלכה יא: אמרו חכמים כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין... ואעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק.

הלכה יב: לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז, שנאמר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלהים אחרים, ובפורעניות הוא אומר ואל אדמת ישראל לא יבאו, כשם שאסור לצאת מהארץ לחוצה לארץ כך אסור לצאת מבבל לשאר הארצות, שנאמר בבלה יובאו ושמה יהיו.

השגות הרמב"ן לספר המצוות שכחת העשין מצוה רביעית: שנצטוינו לרשת הארץ אשר נתן האל יתברך ויתעלה לאבותינו לאברהם ליצחק וליעקב ולא נעזבה ביד זולתינו מן האומות או לשממה

מה משותף לרמב"ם ולרמב"ן? על מה הם חולקים?

ידע מצמיח תנוך

5. היחס בין מעלת הארץ לבין מצוותיה

אמר החבר: 'הכבוד' ניצוץ אור אלוהי הוא, הפועל על עם האלוה בארץ האלוה.

אמר הכוזרי: מה שאמרת "עם האלוה" כבר נתברר לי, אולם מה שאמרת "בארץ האלוה" קשה לי לקבל זאת... אני לא שמעתי כי יש לאנשי ארץ ישראל יתרון על שאר בני אדם.

אמר החבר: כך גם הרכם זה שאתם אומרים כי הכרם מצליח בו-לולא היו נוטעים בו את הגפנים ועושים את כל מלאכת הכרם לא היה עושה ענבים. והנה המעלה המיוחדת באה ראשונה לעם... ואחרי זה יש בה גם לארץ חלק במעלה הזאת, וכן למעשים ולמצוות התלויים בארץ, שהם מעין עבודת הכרם לכרם. אולם שלא ככרם, העושה ענבים גם במקום אחר, אין עם הסגולה יכול להידבק בעניין האלוהי כי אם בארץ הזאת.

ספר הכוזרי מאמר שני ח-יג

מה קשה לך כוזרי? מדוע?

לך הכרם - מהו תפקיד המצוות התלויות בארץ? כי הן? מה שונה בין הכרם לבין הארץ?

למתקדמים...

מה מיוחד במצוות התלויות בארץ

6. **סוטה דף יד.** דרש רבי שמלאי: מפני מה נתאווה משה רבינו ליכנס לא"י? וכי לאכול מפריה הוא צריך? או לשבוע מטובה הוא צריך? אלא כך אמר משה: הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי.

חזון ומציאות במצוות התלויות בארץ

7. הצורה התמציתית של כל סדרי החברה על פי המטבע האלוהית המתאמת אל החיים, גנוזה היא במצוות התלויות בארץ.

מצומקים נראים לנו עתה הדברים, צורה דלה יש להם מבחוץ, אבל חיים ועניין רב הם מלאים בפנים. אנו מערימים על שמירת השמיטה במכירה לנכרי את הקרקעות, מקיימים את נתינת המעשרות לכהן וללוי על ידי תיקון שאין בו הפסד גדול לנותן, ופודים את המעשר השני הראוי להאכל בקדושה...

אבל אלה הגרגרים הזעירים כח צמיחה גדול גנוז בהם, אל כל מה שהם עורגים, מכל מה שהם צומחים בעבר, ואת כל מה שהם עתידים להצמיח להבא.

הרב קוק אורות התחיה ה- בדילוגים שלי

תאר את המתח אותו מתאר הרב קוק ביחס למצוות התלויות בארץ.

חיבור חומר ורוח - חטא המרגלים

8. הנשיאים שנשלחו לרגל את הארץ חיו ברוחניות המתמדת של דור המדבר שכללה ניסים יומיומיים, והם לא הבינו כיצד אפשר לעזוב את "שבת בבית ה' כל ימי חיי"... כשבאו לארץ וראו את הגשמיים שבה, החליטו שהם ימנעו מהעם את הניסה לארץ בכל מחיר. נשאלת איפוא השאלה: מה נורא כל כך במעשה זה?

ידע מצמיח תנוך

רצון ה' הוא שנקשור את הגשמי ברוחני, שנקדש שם שמים דווקא בעולם החומרי. ייחודה של ארץ ישראל במצוות התלויות בארץ שהן קשורות לעבודת האדמה.

הרב חיים דרוקמן נתיבי אור עמוד 277

ארץ ישראל נקנית ביסורים

9. ברכות ה. תניא, רבי שמעון בן יוחאי אומר: שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על - ידי יסורין. אלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא.

תאר יסורים קשיים או אכזבות שחווית ביחס לארץ ישראל ומצוותיה.

מדוע זה כך? מדוע מתנה טובה באה על ידי יסורים?

10. מי שרוצה להיות יהודי, דהינו לילך מדרגא לדרגא אי אפשר כי אם על ידי ארץ ישראל...

ואחר שגמר התורה שאלתי אותו מה כוונתכם במה שאמרתם שארץ ישראל גדול כל כך ושזה עיקר ניצחון המלחמה.

וגער בי וענה ואמר כונתי ארץ ישראל הזאת בפשיטות עם אלו הבתים והדירות.. ארץ ישראל הזאת שבני ישראל נוסעים לשם... ואף על פי שיש לו מניעות רבות.. ישבר כל המניעות וילך לשם...

חיי מוהר"ן שיחות השייכים לתורות טו

תאר את הדיון שבין הרב והתלמיד.

איך דברים נאצו בקשיחה זו.

העלייה לארץ

11. אחר הדברים האלה גמר החבר בליבו לצאת את ארץ הכוזר וללכת לירושלים והכוזרי קשתה עליו פרידת החבר ודיבר עמו על כך באמרו: מה יש לבקש בארץ ישראל היום, שהשכינה נעדרת ממנה? ואילו הקרבה לאלוהי אפשר להשיגה בכל מקום על ידי הלב הטהור?... ולמה זה תכניס עצמך בסכנת המדברות והימים ושנאת העמים השונים?

אמר החבר: ארץ ישראל היא המיוחדת לאלוהי ישראל, ואין המעשים שלמים כי אם בה, והרבה מצוות בטלות ממי שאינו דר בארץ ישראל. והלב לא יזך והכוונה לא תהיה כולה קודש לאלוהי כי אם במקום אשר יאמן עליו כי הוא מיוחד לאלוהי...

אמר הכוזרי: עד הנה ראיתך אוהב חרות, ושבתי וראיתי אותך כעת מבקש להוסיף על עבודתך מצד החובות שתתחייב בהן כשתדור בארץ ישראל, מצוות שאין אתה חייב בהן במקומנו פה.

אמר החבר: אין אני מבקש כי אם את החרות מן השעבוד לרבים אשר אינני רוצה כלל למצוא חן בעיניהם... מבקש אני לי את השעבוד לאחד אשר בטורח מעט אפשר למצוא חן בעיניו, כי השעבוד לו הוא החרות, והכניעה לו היא הכבוד האמיתי.

מתוך ספר הכוזרי, חתימת הספר

מהן טענות המלך כלפי הצלייח לארץ וקיום מצוותיה?

מה צורך בק הצדקות או התרשלות בדברי המלך ובדברי החבר.